

Дончо Цончев

Мекото

Имахме една учителка по български език, чийто бляскав образ годините – и хората, и събитията, които те носят – не могат да затъмнят. Тъй блести в дълбочината на кладенеца тъмното неподвижно петно, от което винаги можеш да извадиш с кофата и синджира живителната вечна вода, да го размърдаш, това огледално петно, да чуеш нежните, звънки, с нещо тайнствени плисъци; след минута се наведеш отново – гледа те непроменимото, кръгло, безсмъртно око.

Сверявал съм моите спомени за тази учителка почти с всичките ми съученици. Образът си живее и у тях – същият – под тежкия, дебел и шарен пласт на цяла четвъртинка век, натрупана по толкова различни начини оттогава.

Тя беше страшно хубава – тази жена... Дребничка. Пухкава. Бяла. Винаги усмихната лекичко, винаги малко смутена.

И дрехите ѝ бяха много хубави. Мъжът ѝ работеше някъде навън, в едно от нашите посолства на Запад, той ѝ изпращаше разни пуловерчета и блузки, и обувки, и поли, които по това време ние бяхме виждали само на снимки. То беше гладно това време – който го е живял, няма как да не помни. Обръщаха се саката и панталоните на бащите. Износваха се отеснените дрехи на по-големите братя и сестри. На фона на онези години нашата любимка и с дрехите си блестеше неотразимо.

За всичко туй, а може би и защото силните, смесени, уплашени от себе си чувства ни караха да се стопяваме като снежни човечи още щом вратата се отвори за нейния час, ние я кръстихме Мекото.

Средният род не съдържаше нищо обидно и непочтително. Напротив, той като че ли трябваше да подсказва за онова съкровено внимание, с което бабите по тогавашните великдени пренасяха огненото трепкащо езиче на вошеницата¹ от черквата до дома.

И тъй, тази учителка се беше загнездила дълбоко в сърцата на всички ни. Сънувахме я. Потяхме се пред черната дъска, разсеяни и с горещи гърла. Натъпквахме в тялото и дрехите ѝ всичките хубави герои от книгите. Лепвахме им веднага нейната усмивка, походка, най-дребни движения.

Аз все още твърдя, че никой не можеше да каже какво би се случило с някой от нас и с нея, ако един прекрасен ден не се беше разнесла вестта, че Мекото напуска нашето училище. Тази вест се разнесе наистина с бързината на мълния. Тичахме по коридорите. Блещехме се. Не вярвахме, защото не искахме да повярваме. Бунтувахме се против

1. вошеница – восьчна свещ

невероятните и неведоми сили, които – знаеш ли ги защо – изведнъж така ти вземат най-хубавото, а ти не можеш да направиш нищо. И тогава някой се сети, че това е долен слух. Слух, разбира се, как ще живеем без Мекото!

Само на другия ден след спасителната мисъл, че това е слух, естествено, дежурният, преди часа по български език, отвори вратата, изрече обичайното „Клас, стани!“ и силно се плесна по челото.

Тогава влезе новата ни учителка.

Как да ви опиша сега онова първо впечатление от нея? Представете си едно *нещо*, за което няма определена дума. В такива случаи баща ми употребява фразата: „Като че го е влачил пороят.“ Не беше и грозна дори. *Нищо* не беше. Хартиено лице (дълго мачкана зеленикавожълта хартия), роклята от някакъв плат за чували. Чорапите, усукани и неопънати над евтините гарсонски² обувки, каквито носехме и ние. Със съвсем малко гримиране (както прошепнах тогава на Веско, с когото седяхме на чина) тая жена можеше да играе баба Яга в кукления театър.

Докато отиде до катедрата и отвори дневника, мълчахме като на погребение. Нямахме какво да си кажем дори с очи. Бяхме измамани. Жестоко ограбени. Тъй ли – като в лош сън – щяха да продължат часовете ни по български?

Каза ни, че се нарича Николова. Всъщност единственото, което човек би могъл да запомни за нея. Вера Николова. Погледна през прозореца, въздъхна и започна да ни извиква един по един. Ние се обаждахме с пресипнали гласове и се надигахме от скърцащите чинове като пребити.

Не зная колко трая това, не помня – само и до ден днешен виждам съвсем ясно как това неугледно, чувалено, жълтеникаво нещо, наречено Вера Николова, излезе пред дъската, слезе от стъпалото и като застана пред първия чин на средната редица, започна да ни говори.

Без да ни пита какво сме учили досега. Без да се интересува какво точно сме успели да научим и докъде сме стигнали миналия път. Все едно тайно и невидимо беше живяла в класа отдавна, знаеше всичко и направо продължи обучението. Авторът беше познат на всички ни – Елин Пелин, – а разкажете му – все много прости. Започнахме да я слушаме, защото и без друго нямахме какво да правим. От скука. От мъка. От убийствения копнеж по Мекото.

Не зная колко минути от часа бяха минали, когато в класната стая се появи пресният дъх на сеното. Аз чух съсъка на блестящите криви,

2. гарсонски – момчешки

изтънени коси – хиляди билки, цветя, миризми лягаха и се нареждаха върху мене. Веско едва чуто въздъхна и се облакът на чина – стиснал в розови длани мургавите си скули. Един шурец извика: „Пена... Пена...“ – още преди да му е дошло времето. Една среднощна птица страшно изкряска.

Коя беше тази ливада в живота ми, боже? Бил ли съм в това поле, или ще бъда – кога и как, защо толкова много го искам? Къде е живяло блатото в мене, как се събира, аз ли съм нощната птица, шурецът, Андрешко, или пък топлата, тихо кипящата бъркотия, от която се ражда вечният, несменяем ред на живота?

Загубих се. Не знаех какво съм, къде съм и бях готов на всичко, за да науча. Нямаше кой да ми каже поне едната важна дума в тази мъчително спокойна гора от въпроси и отговори. Някакъв брод да ми покаже – да мога да продължа пътя си към мечтите. И ако не бяха очите на Вера Николова, ако не беше гласът ѝ, щях да потъна и да се удавя.

Отнякъде излезе вятър и целият зелен кър дишаше с дробовете ми. Светнаха небеса, облаци, пиани от песента чучулиги. Никаква плоча отгоре, никакво олово. Ах, можех да хвъркна, да огледам отгоре блатото на живота и да изпея своята собствена радостна песен – че съм роден. Че съм човек. Че виждам брод, ясно, а зад него – разлюляната гора на мечтите си.

Ужасно прозвуча звънецът.

Вера Николова се усмихна. Въздъхна полека и млъкна. Беше все там – пред първия чин на средната редица. Като *нещо*, за което нямаше определена дума. Като една дрипава баница, която казва с уханното си мълчание: „Докоснеш ли ме, ще ме помниш цял живот.“

Взе си дневника, погледна ни още веднъж с невероятните си очи и излезе.

Никой не помръдна от чина си – не помня колко време.

Помня само, че Веско се обади по някое време.

– Знаеш ли – каза той – май че...

И не намери повече думи. Удари чина силно и стана.

Май че какво? – мислил съм, другите мислиха толкова време по-късно. И си отговаряхме: „Май че за Мекото бяхме готови на всякакви подвизи само и само да я спечелим. А Вера Николова със своето тихичко, толкова чисто, неусукано слово беше спечелила всички ни – още от първия час.“

А днес, когато през тежкия и шарен пласт на цяла четвъртинка век оттогава, погледна в кладенеца на онези разкошни, незабравими години

и искам да извадя две шепи от живителната вода, мога да кажа с утаената и толкова пъти проверявана сигурност, че най-мекото нещо у човека съвсем, съвсем не може да се купи от някой магазин на Запад.

КРАЙ

© Дончо Цончев

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3527>]